

REVISTA ECONOMICĂ.

ORGAN FINANCIAR-ECONOMIC.

Organul oficial al „SOLIDARITĂȚII”, asociațiune de institute financiare ea însoțire

Apare odată pe săptămână.

Membri ai asociațiunii „SOLIDARITATEA” sunt:

Agricola (Ecica), Agricola (Hunedoara), Agricola (Lugoj), Agricola (Sebeșul-săses), Albina, Ancora, Ardeleana, Arieșana, Arina, Armonia, Auraria, Aurora (Baia-mare), Avrigeana, Bănățana, Banca Poporală (Caransebeș), Banca Poporală (Dej), Banca Poporală, (Arpașul-inf.) Beregsana, Berzovia, Bihoreana, Bistrițana, Boșca, Brădetul, Buciumana, Cassa de împrumut ca însoțire (Bicaz), Cassa de păstrare (Mercurea), Cassa de păstrare (reuniune) (Săliște), Căpâșoara, Căpâșoara, Chiorana, Chiseteiana, Codreana, Codreana, Codreana, Comuna, Concordia (T.-Uzdin), Cordiana, Coroana (Bistrița), Coroana (Timișoara), Corvineana, Creditul, Crișana, Cărgieana, Decebal, Detunata, Doina, Drăganul, Dunăreana, Economia (Cohalm), Economistul, Făgețana, Frăția, Frățietatea, Furnica, Geogeană, Gloria, Grănițeru Hașegana, Hondoleana, Însoțire de credit (Vestem), Institut de credit (Mehadia), Institut de credit (Găvoșdia), Isvorul (Sângeorgiu), Isvorul (Sebeșul-inf.), Iulia, Lăpușana, Ligediana, Lipovana, Luceafărul, Lumina, Mărgineana, Mercur, Mielul, Minerva, Munteana (Corniareva), Murășiana, Murășianul, Maramurășana, Nădlăcana, Negoiul, Noiana, Olteana, Oraviciană, Orientul, Panciovana, Patria, Piatra, Plugarul (Cacova), Plugarul (Săcădată), Poporul (Lugoj), Poporul (Săliște), Porumbăceana, Progresul, Reuniunea de împrumut și păstrare (Ilva-mare), Răureana (Cap.-Mănăștur), Săcana, Sătmăreana, Sebeșana (Caransebeș), Sebeșana (Sebeșul săses), Secășana, Selăgeana, Sentinela, Șercățiana, Sîlvania, Speranța (Hosman), Steaua, Șoimul (Uioara), Târnavăana, Țibleșana, Timișana, Ulpiana, Unirea, Vatra, Victoria, Viitorul, Voileana, Vlădeasa, Vulturul (Sânmărtin), Vulturul (Tășna), Zărândeana, Zlăgnea.

Prețul de prenumărare:
pe 1 an K 12.—, pe 1/2 an K 6.—

Redactor responsabil:
CONSTANȚIN POPP.

Taxa pentru inserțiuni:
de spațiul unui cm² câte 10 fileri.

La chestiunea Băncilor poporale și a cooperativelor sătești.

În coloanele acestei reviste ne-am ocupat de nenumărateori cu chestiunea băncilor poporale și a cooperativelor sătești. Alături de noi s'au ocupat — unele mai mult, altele mai puțin — și celelalte ziare și reviste ce le avem. S'ar putea presupune deci, că prin cele expuse până acum relativ la aceste chestiuni, ele sunt ori cel puțin ar trebui să fie lămurite pentru toți, din toate punctele de vedere. De fapt însă nu e așa. O unitate de vederi cu privire la modul de rezolvire al chestiunii băncilor poporale și a cooperativelor sătești, până azi nu avem. În opiniunile noastre suntem mai tot atât de diversificați ca și la ultima adunare generală a «Asociațiunii», în care — pe lângă o vastă discuție — s'au expus aproape toate părerile în jurul cărora s'au grupat cei ce s'au preocupat de aceste importante chestiuni. Adunarea generală a ridicat la valoare de decizie pe aceea, în jurul căreia s'au grupat cei mai mulți, adică ideea *conferențiarului cooperativ*, care să propage și să înființeze cooperative. Și atunci discuțiile au încetat. Organele noastre de publicitate — chiar și cele cari reprezentau alte păreri — au dat lozinca: să facem loc faptelor. Nu e locul aci, dar nici nu e chemarea noastră să facem obiect de discuție acțiunea în fapte a «Asociațiunii». Comitetul central va raporta adunării generale și aceasta se va pronunța, ca cea mai chemată și cea

mai competentă. Dacă cu toate acestea discutăm astăzi chestiunea — nu acțiunea — băncilor poporale și a cooperativelor sătești, facem aceasta din o considerație de oportunitate. Anume aflăm, că comitetul central al «Asociațiunii» a ajuns în situație să trebuească a concredea acțiunea cooperativelor unei alte persoane, pe care e vorba să o numească în timpul cel mai apropiat. În fața acestei schimbări, credem, că după ce avem și oarecare experiență în chestiunile amintite în cele precedente, va fi bine să se facă un mic popas și înainte de a se alege o altă persoană de acțiune, să se revizuiască modul de rezolvire al acestor importante chestiuni. Ținem că e bine să se facă aceasta, atât în interesul chestiunilor, cât și ca o considerație specială pentru răspunderea cea mare ce a luat-o asupra-și «Asociațiunea», atunci când s'a angajat la rezolvirea acestor mari — dar și grele — probleme.

Cum s'a dezvoltat la noi chestiunea cooperativelor, este destul de bine cunoscut. Cu toate acestea — pentru o mai bună orientare — fie-ne permis a reinprospăta fazele principale ale ei.

Cel dintâiu, care și-a spus cuvântul a fost cunoscutul nostru scriitor economic, Dl. V. C. Osvadă. Dânsul nu numai a studiat teoretice chestiunea, ci — cu ajutorul «Asociațiunii» — a urmărit-o și în practică. Pe baza studiilor sale, a prezentat un vast și bogat raport, în firul căruia recomandă înființarea unui *birou central cooperativ*, pus sub auspiciile «Asociațiunii», care să întrețină viața mișcării pentru cooperative prin mijloace diferite. După planul

Dlui Osvadă, acest birou ar fi avut să fie pregătitorul centralei cooperativelor.

Indată după apariția raportului Dlui Osvadă, «Solidaritatea» încă s'a ocupat de această chestiune. Opiniunile și le-a fixat în un raport mai detaliat, pe care — împreună cu anumite propuneri — le-a prezentat comitetului central al «Asociațiunii». Ca și Dl Osvadă, și «Solidaritatea» ține că acțiunea cooperativă trebuie pornită și susținută cu toată seriozitatea. Ea însă face deosebire între cooperativele de credit, băncile populare și între celelalte cooperative economice, însoțiri de producțiune, valorizare etc. Pe cele dintâiu nu le află absolut necesare, dat fiind că băncile ce le avem — înființate toate ca bănci pentru popor, deci bănci populare — pot satisface foarte bine trebuințele de credit ale poporului nostru. Insistă însă pentru cooperativele economice, pe seama căroră recomandă în prima linie pregătirea terenului, iar intrarea în acțiune faptică, a fost de părerea, să se rezerveze pentru locurile unde terenul e pregătit. Pentru acest scop, «Solidaritatea» încă și-a oferit serviciile ei.

Pentru studierea raportului Dlui Osvadă s'a ales o comisiune de bărbați, cari s'au ocupat cu aceste chestiuni. Comisiunea a acceptat ideea biroului central cooperativ. Comitetul central însă, căruia i s'a prezentat cu totul șapte propuneri, a decis — în urma urmelor — că deocamdată să se aleagă un tânăr cu pregătiri speciale, care să propage ideea cooperativelor, să dea mână de ajutor la înființarea lor și să stabilească tipurile tipăriturilor model, pe cari «Asociațiunea» să le pună gratuit la dispozițiunea celor interesați. Acest nou organ de propagandă și acțiune al «Asociațiunii» este conferențiarul cooperativ.

* * *
Din expozeul făcut în cele precedente relativ la felul cum s'a discutat și s'a cercat înfăptuirea chestiunii cooperativelor, poate vedea orișicine, că între diferitele opiniuni nu au fost numai deosebiri de formă, ci și însemnate diferențe esențiale. Or, aceasta s'ar fi văzut și mai bine, dacă am fi dat — fie și numai în reasumat — toate propunerile făcute comitetului central al «Asociațiunii» precum și cele prezentate în ultima adunare generală a ei. După noi, deosebirea cea mai esențială este a se căuta în însăș concepția cooperativelor. Pe când unii înțelegeau sub cooperative însoțirile de tot felul, deci și pe cele de credit, ba anumiți oameni numai pe acestea, pe atunci alții — ce-i drept mai puțini — făceau deosebire între cooperativele de credit și cele economice, înțelegând sub cele dintâiu băncile populare, iar sub cele de al doilea cooperative sătești. Dar

și mai mult se arată deosebirea, când este vorba de înfăptuirea acțiunii cooperative. Căci pe când unii țineau de necesare și în consecință cereau înființarea de tot felul de cooperative, în prima linie însă de cooperative de credit, pe atunci alții erau de părerea că cooperativele de credit, nu sunt absolut de lipsă și deci reclamau numai înființarea de cooperative economice. Divergența esențială de păreri a avut de urmare că chestiunea nu a putut fi lămurită cum ar fi trebuit și și acțiunea s'a complicat. Se poate că mulți vor fi de altă părere. Admitem. Vor recunoaște însă și aceștia că aci e vorba de două chestiuni deosebite, cari trebuiesc tractate deosebit.

În o singură privință pare a se fi unit părerile celor, ce s'au ocupat de chestiunea cooperativelor. Aceasta este, modul acțiunii. Toți adevărat s'au lăsat a crede că deocamdată acțiunea să se mărginească la pregătirea terenului prin propagandă culturală și înființarea să urmeze numai unde terenul va fi deplin pregătit. Noi încă am fost de această părere. Azi însă când vedem, că acțiunea pentru pregătirea terenului este o chestiune destul de laxă și când ne-am convins, că acest teren nu poate fi pregătit numai cu cuvântul, ci și cu faptele, întocmai ca copilul ce învață să umble, mărturisim o altă credință. Credem adevărat, că terenul trebuie răsbătut cu lucrare practică, cu acțiuni nemijlocite de cooperative și că aceste nu pot fi îndeplinite decât de factori, cari dispun de forțe morale și materiale cât mai considerabile.

* * *
Nu știm, ce însemnătate vor atribui alții observărilor noastre din cele precedente. Unii le vor aprea poate mai mult, alții mai puțin. Ori cum însă, credem, că sunt destul de importante, ca să ne oprim asupra lor, revizuirea întreaga chestiune. Prin aceasta «Asociațiunea» nu va pierde nimic. Cauza însă — chiar de ar mai întârziă câteva săptămâni — va câștiga.

La eventuala revizuire vor trebui consultați toți bărbații noștri, cari au cuvânt să se pronunțe asupra chestiunii și cari la anchetele de până acuma au fost din întâmplare trecuți cu vederea. Dacă aceștia își vor spune cuvântul, suntem siguri că chestiunea se va clarifica atât de mult, încât ori cine va fi lămurit asupra ei. Noi am avut fericirea să cunoaștem în timpul din urmă, părerile în această privință a unor bărbați luminați ai neamului nostru și ne-am făcut convingerea, că chestiunii i se poate da — fără greutate — o deslegare mulțumitoare și absolut sigură, care să ducă la scop. Să căutăm să cunoaștem astfel de păreri, până nu e târziu.

In favorul funcționarilor noștri de bancă.

Odată cu înființarea Băncii generale de asigurare, a răsărit și pentru funcționarii băncilor noastre românești speranța, că institutele, la cari servesc și cari nu au fonduri de pensune corăspunșătoare, se vor îngriji în vre-un fel potrivit de mai bună asigurare a viitorului lor. Speranța aceasta e pe cale a se realiza. Inceputul s'a făcut, căci după cât suntem informați unele bănci românești au găsit deja modalitatea de a asigura pe funcționarii lor. Aceste bănci sunt «Silvania», «Sebeșana», Caransebeș, «Armonia» și altele, cari acum pertractează afacerea cu direcțiunea băncii noastre de asigurare.

Desigur nu va fi fără interes a se ști cum au purces băncile susnumite la asigurarea funcționarilor lor. Ei bine, chestiunea s'a aranjat pe baza unui serios studiu din partea băncilor interesate și a băncii de asigurare. Ca normă s'a considerat două împrejurări și anume: 1. ca fondurile de pensuni să se pregătească, să poată întâmpina îndatoririle lor pentru cazul când aceste îndatoriri ar urmă mai curând decât s'ar aștepta și 2. ca capitalul plătit să rămână tot băncilor interesate. În urmare, nu s'a contractat asigurări de rente (cari înceată odată cu moartea beneficiarului), ci asigurări de capital, cari să rămână pentru totdeauna. S'a zis adevă, că fiecă bancă — față de îndatoririle către funcționari — poate creă cu încetul și în timp mai îndepărtat fonduri din cari — în cazul cel mai rău, cu un mic ajutor din venitul anual — să poată satisface obligamentelor și pericolul poate urmă numai în cazul când prin moarte prea timpurie sau prin invaliditatea anumitor funcționari, îndatoririle băncilor respective ar urmă mai curând. Deci se impune o pregătire pentru aceste cazuri. Ca mijloc potrivit s'a combinat asigurările de capital mixte (pe caz de moarte și pe termen fix) legate și cu eventuala despăgubire în caz de invaliditate. După aceste combinațiuni se asigură un capital oare care, d. e. de Cor. 10,000, care să se plătească după un număr oarecare de ani, zicem 20 ani sau dacă asiguratul ar muri mai înainte imediat după moarte, dar cu condiția că dacă acelaș asigurat ar deveni în cursul timpului incapabil de lucru, să primească în fie ce an ca rentă a 10-a parte a capitalului asigurat, fără a mai plăti premii. Pentru aceia însă capitalul totuș devine scadent în cazurile amintite mai sus. Notăm, că asigurarea se contractează asupra vieții funcționarului, însă în favorul institutului, respective al fondului de pensune, care e contrahent și plătește premiile de asigurare. Aceasta este combinațiunea cea mai potrivită, ceea ce se va putea mai ușor vedea, dacă ne dăm seamă de consecințele ei. Să presupunem d. ex. că un funcționar e în tot decursul timpului capabil de muncă, atunci, la termen, institutul, respective fondul de pensie, primește capitalul asigurat. În acest caz fondul de pensune crește de odată cu o sumă considerabilă, care îi mărește capabilitatea de a satisface angajamentele sale, angajamente, cari de regulă numai mai târziu urmează, de oarece praxa a dovedit că funcționarii sănătoși de regulă rămân în serviciu — fiind propriul lor interes — și după ce împlinesc timpul, după care ar fi îndreptățiți la pensie. În acest caz — așadar — institutul face o cruțare favorabilă pentru sine. Din contră, dacă funcționarul moare mai înainte sau devine in-

capabil de muncă, institutul ajunge — mult mai curând — în posesiunea capitalului respective a rentei și a capitalului câștigând un mijloc sigur și considerabil de a se ajuta. În acest caz institutul câștigă neasemănat mai mult. Ajunge în poziție de a satisface fără greutate îndatoririlor sale.

Dacă vom judecă mai detaliat asupra acestei modalități de asigurare, suntem siguri, că ori cine se va convinge că pentru împrejurările noastre este cea mai nimerită. Poate cu asigurări de rente ar fi și mai bine. Da, dar să nu uităm că în acest caz capitalurile nu ar mai rămâne la băncile interesate. După modalitatea din cele precedente ele însă rămân, ceea ce în tot cazul e mai preferabil chiar dacă institutul ar trebui în anumite cazuri să contribuie pentru îndeplinirea angajamentelor și cu ceva din venitul său anual.

Poate că unii vor obiecționa, că ce se întâmplă cu funcționarul, care ar trece la altă bancă, dacă asigurarea se contractează în favorul institutului? Lucru e simplu. El ori institutul la care trece o poate răscumpăra în anumite condițiuni, prealabil stabilite. Din contră, dacă nu ar răscumpăra-o institutul interesat o poate susține mai departe sau o poate capitaliza, prin ceea ce nu e cu nimic în pagubă.

Iată deci o modalitate potrivită, după care băncile noastre se vor putea îngriji de viitorul funcționarilor lor. Cei ce se ocupă de această chestie să se pună în legătură cu banca noastră de asigurare, de unde vor primi toate detaliurile și deslușirile.

Asupra acestei chestii, pe care azi am tractat-o numai pentru prealabila informație, vom reveni mai cu răgaz.

Bancherul din provincie.

Scrisoarea XIV.

Garanția personală.

Dacă bancherului îi stă în drept ca să pretindă, întocmai ca orișicărui alt împrumutător de bani, ca împrumuturile, ce le dă să-i fie acoperite, atunci urmează, că această acoperire trebuie să fie atât de mare, încât să poată asigura replătirea împrumutului, pentru care servește ca acoperire. Că această chestiune atât de invederată cât de mult a plutit totdeauna înaintea ochilor directorilor dela filiala din Bănești, o vom vedea mai bine, dacă vom căută să revidăm număraroasele acoperiri mai vechi și mai nouă, pe cari le-ai ales anume ca material de studiu.

Domnul Furtună garantează până la suma de 10,000 de coroane pentru împrumutul acordat lui V. S. Informația ta în cauza aceasta sună cam așa: «Averea domnului Furtună prețuiește atâta cât îi este și împrumutul». Inșă dacă d-nul Furtună nu dispune de o avere cu mult mai mare, decât împrumutul pe care l-a cerut, atunci este foarte problematic, că oare un om cu mîntea trează îl poate acceptă de girant pentru o astfel de sumă?

Dacă este vorba, ca din averea cuiva să se plătească datoria altuia atunci numai acea parte de avere a respectivului poate fi luată în considerare, care rămâne după plățirea datoriilor proprii. Averea lui Furtună este evaluată la 60000 de coroane, datoriile la 45000 de coroane, ar mai rămâne așadar un surplus de 15000 de coroane.

Atâta avere curată poate arăta până atunci, până când îi merge bine afacerea; dar atât afacerea sa. cât și el însuș s'ar poticni în momentul, în care ar primi provocarea de plătire pentru cele 10,000 de coroane, la care nici n'a calculat și nici de acoperire nu s'a îngrijit. Astfel ar fi silit să-și sisteze plătirile și în cazul acesta surplusul de 15,000 de coroane ar dispărea deodată și s'ar preface în deficit.

Am văzut deja, că averea fiecărui om are două feluri de valoare, una este valoarea statorită din punctul de vedere al proprietarului, cealaltă din punctul de vedere al creditorilor, aceea înainte de faliment, cealaltă după faliment. Capitalul de circulație, edificiile, instrumentele și mașinile, mobilele și tablourile comercianților sunt luate în bilanț de obicei în prețul de cumpărare și este posibil că o procurare a lor din nou tot atâta ar costa. Tu îl împingi spre ruină și știi dinainte care va fi sfârșitul. Proprietatea sa și toate celelalte valori, când se vor elibera din masa de concurs, abia vor mai avea valoarea de mai înainte și nici nu se vor mai putea asemăna cu acelea, cari au figurat înainte de pericol.

Așadar, când îți cumpănești siguranța acoperirilor, să nu credezi până la maximalul averei sale, și nu aceea trebuie să o ai înaintea ochilor că ce poți stoarce dela client până la istovirea lui totală, ci mai bine cercetează, că ce ar fi în stare să plătească fără perturbații serioase și fără pagube — după acoperirea tuturor datorțiilor. În modul acesta vei afla valoarea reală a unei acoperiri, pentru că dacă-l prețuiești la mai mult îi faci lui un serviciu slab, iar tu câștigi o pretensiune dubie. Dacă Furtună ar fi garantat numai pentru 1500 coroane în loc de o sumă de șapte ori mai mare, ar fi fost, ca girant, cu mult, mai sigur.

Să-ți servească așadar de cinozură principiul, că fiecare oferă bună garanție numai până la suma, care corăspunde averei lui curate, — iar aceasta depinde mai cu seamă de bilanțul său.

Vei primi deci garanția lui Dănilă Epure pentru o sumă mai mare decât pe a lui Pupăză și Soții, pe când din potrivă pe a lui Samson Burete probabil o vei respinge, cu toate că bilanțul dela tustrei arată aceiaș avere.

Nu vei avea însă totdeauna la dispoziție bilanțul, pe baza căruia să-ți poți face socoteală. De cele mai multe ori vei fi avizat la informații din auzite și la propriile-ți observări. În cazul acesta mai cuminte vei lucra, dacă te vei întoarce la regula deja amintită, sau la modificarea aceleia.

Să zicem de exemplu, că cineva formează, până la a zecea parte a averei, ce afirmative are, o garanție excelentă pentru o bancă.

Să presupunem, că o persoană a căreia avere este prețuită la 100,000 de coroane, e bună individual ca girant pentru 10,000 de coroane. Nu voiesc să susțin prin aceasta că acest divizor ar fi stabil, și nici aceea, că aceasta este o normă generală pentru prețuire. Ar fi o exagerare față de Dănilă Epure și poate n'ar fi suficientă față de maiestru Burete. Inșă în lipsă de alte date demne de încredere ești silit să te îngrijești de o supra-acoperire corăspunsătoare prin aceea, că pentru reducerea averei presupuse, a unei anumite persoane, aplici un divizor mai mare.

Nu trebuie să uiți, că bunăvoința care-l îndeamnă pe cineva, ca să garanteze pentru o rudenie sau un prietin, este mai mult fructul sentimentului decât al rațiunii și astfel se poate întâmpla, că aceiaș mână

prietinească, care a acceptat sau girat un schimb pentru A. să facă lucrul acesta și pentru B. C., și pentru alții. Ești convins, că Domnul Mierlă n'a scris numai cambiul d-lui Creangă, ci că mai sunt încă și alții, cari tot atât de ușor își dau subscrierea pentru orișicine, numai cât că nu sunt așa de bine situați.

Garanția personală — oricât de bun ar fi garantul respectiv, atunci când ia garanția asupra sa — nu formează pentru o bancă o acoperire atât de sigură și de durabilă, ca și asigurarea. ce stă din hârtii de valoare sau din imobile, fiindcă starea primului soi de acoperire se poate schimbă oricând fără știrea ta, pe când schimbările în valoarea mărfurilor sau imobilelor se fac înaintea publicului mare și te poți informa zi de zi asupra oricărei fluctuații de preț. În cazul acesta asigurarea se află de fapt în mână ta, pe când în celălalt caz asigurarea depinde mai mult de iubirea de ordine și de caracterul respectivului garant. Poate să fie un om, a căruia avere sporște, banii căruia cresc; dar se poate întâmpla și contrarul să fie nenorocul tău, în care caz în o bună zi te vei trezi posesorul unei obligații, al cărei subscriitor fizicește a dispărut și te-a părăsit, ca să încassezi pretensiunea dela umbra sa.

Valorile, cari formează obiect de circulație în piață se pot vinde și se pot preface ori când în bani gata, pe când vânzarea unei garanții este deja o operațiune cu mult mai puțin sigură, care nu este încununată totdeauna cu succes.

Rentierii, profesorii, pensioniștii și toți acei indivizi, al căror venit încetează cu moartea lor, sunt deopotrivă de neacomodați ca debitori direcți cât și ca giranți, dacă nu cumva în vieață au erezit sau și-au adunat avere corăspunsătoare, care să acopere obligamentele ce le-ar lăsa după ei.

Cum va putea plăti de exemplu cineva, care trage o rentă anuală de 10,000 de coroane și care pentru acoperirea cheltuielilor împreunate cu susținerea casei și creșterea copiilor are lipsă de suma aceasta întregă, — o sumă tot așa de mare, pe care a primit-o pe lângă garanția sa o rudenie netrebnică de a lui, fără ca să-și îngreuneze această rentă anuală cu o sumă tot atât de considerabilă, care îi va cauza atât lui, cât și întregii sale familii multe neajunsuri și continue lipsuri?

Dar să trecem la un caz și mai rău. Un preot garantează cu tot venitul său anual, care se urcă până la suma de câteva mii de coroane, pentru un vagabund fărnar și netrebnic și sfârșitul acestei chizășii este, că întreaga datorie rămâne în cărucia bietului preot. Sau dispune de avere, din care să poată acoperi datoria de mai sus și în cazul acesta se ruinează, sau apoi va fi nevoit ca să facă un accord cu banca ca să replătească datoria în rate, în care caz va trebui să lupte cu neajunsurile și mizeria o vieață întregă, din cauza chizășii.

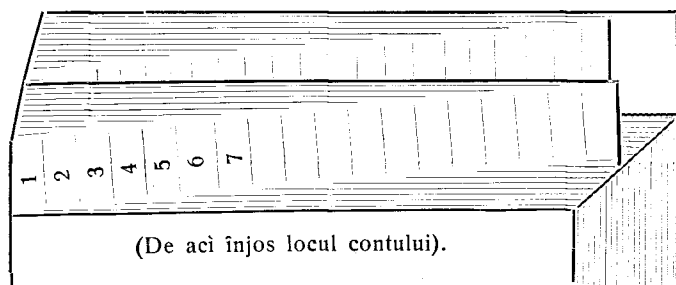
Sărmanul Pipirig, cu o plătuță anuală de 2000 de coroane și pe deasupra și cu o familie grea, (nevastă și șase copii) de unde să mai ia și cele 2000 de coroane, cu cari este în obligo în calitate de cavenț pentru netrebnicul de cumnat al său, în care s'a încrezut orbește, și care acuma și-a sistat plătirile oferind creditorilor abia 25%.

Prin urmare dacă voiești să-ți scutești conștiința oficioasă, nizuiește-te să imputinezi astfel de eventualități neplăcute — dacă nu le poți încunjură chiar cu totul.

Contabilitate.

(Urmare).

Deoarece în cărțile auxiliare, introducerile, respective punctările se fac din Jurnale, ele nu e neapărat de lipsă se fie cărți legate. Ele pot să-și îndeplinească chemarea cu mult mai ușor în formă de foi libere (din hârtie ca aceea a corespondențelor deschise), aranjate după numerii curenți, în cutii anume:

Deși legea noastră pretinde cărți legate și timbrate, căci altfel nu le recunoaște puterea de dovadă, totuși luând în considerare că Jurnalele sunt cărți legate și timbrate, datele din foi oricând se pot justifica cu Jurnalele.

Chiar și teama, că foile se pot pierde nu e întemeiată pentrucă ele din Jurnale oricând se pot reconstrui și e de ajuns să mergem înapoi, numai până la cel mai recent inventar. Din contră avem posibilitatea să ținem în cutii numai foile neachitate, putându-se păstra cele achitate separat. Și în fine e mai ușor de ridicat o foaie decât o carte întreagă.

Dar că sunt cu mult mai practice foile decât enormele cărți auxiliare uzitate la multe bănci ne-a dovedit-o cea mai mare Cassă de păstrare a Germaniei, Cassa de păstrare din Berlin, care încă prin 1905 a angajat mai mulți funcționari special numai pentru a-i transcrie pe foi enorm de multele-i conturi de depuneri.

În același sens sunt foarte practice indicele făcute pe foi. În locul numerilor, din foile cărților auxiliare, se scriu numele de familie ale clienților, iar mai jos în trei coloane numele de botez, comuna, și numerii conturilor.

Acest indice nu se găte niciodată pentrucă la o foaie care se umple putem adaugă alta nouă. Apoi fiindcă fiecare literă o începem într'un grup nou de foi, putem adaugă grupuri noi de foi unde e de lipsă.

Special referitor la escont amintesc, că la cele mai multe din băncile noastre se folosesc pe lângă cartea auxiliară, cărți pentru cambiile intrate și eșite, laolaltă ori separat, în felul scontrilor obicinuiți în afacerile comerciale.

Aceste cărți sunt potrivite pentru băncile de reescont, la cari cambiile se achită total la scadență. În afacerile băncilor noastre se pot omite, pentrucă copia cambiilor — pentru care se susțin — se poate face tot atât de bine și cu mai multă cruțare de timp în scadențar, aranjat anume: dându-li-se cambiilor numărul conturilor din cărțile auxiliare.

*

Orice afacere de bancă trebuie se aibă o arhivă bine aranjată, în care fiecare cont din cărțile auxiliare să-și aibă tocul său pentru actele ce se referă la el. Aceste tocuri purtând numărul conturilor, nu au lipsă

de indice separat, trebuind unul numai pentru actele neutre.

*

Despre conștientizitatea administrării unei bănci ne putem convinge prin controlă. Ea numai atunci își ajunge scopul, dacă e permanentă. Pentru aceea e necesar ca documentele de cassă să se facă în două exemplare, și acestea precum și epistolele ce intră și ies să fie contrasemnate de organul de control (la băncile mai mici directorul executiv). Organul de control își va reține copiile documentelor de cassă, și le va păstra până la proxima inventarizare, după număr servindu-i drept duplicat al cărților auxiliare. Asemenea va avea un duplicat al foilor de încheiere.

Controla aceasta însă nu exclude revizuirea prin revizori externi.

*

Sper să fi contribuit prin această mică lucrare, la judecarea din punct de vedere mai natural a acestei științe, ce se pare seacă, dar fără de care în timpul nostru, organizațiunile economice, tot mai perfecte, nu ar putea exista.

Romul Dîmboiu
funcționar de bancă.

Capitalul.*

Toate bunurile economice, — afară de pământ, pe cari posesorul le întrebuințează, ca să producă cu ajutorul sau mijlocirea lor alte bunuri noi, — cad sub numirea de «*capital*», așa de exemplu o unealtă este capital, pentrucă ne servim cu ea pentru a produce; o podoabă însă nu e capital, pentrucă aceasta servește ca plăcere personală; pânea, pe care o consumă un muncitor, pentruca să poată munci și produce, este capital; pânea, pe care o mănâncă cineva, fără ca să lucre, nu e capital, pentrucă cu ajutorul ei nu produce nimic.

Capitalul ia parte la producțiune sub trei forme:

1. Sub formă de materie, ce se lucră sau prelucră pentru a face din ea diferite bunuri.
2. Sub formă de instrumente, unelte și mașini.
3. Sub formă de mijloace pentru întreținere.

1. Materia primă sau brută se găsește în natură. Natura o dă gratuit, ea trebuie numai căutată, ocupată și luată în posesiune, ceea ce costă muncă, în urma căreia ea devine bun economic, adică bun agonisit, care apoi devine capital, dacă se întrebuințează pentru agonisirea sau producerea altor bunuri, fie pe calea schimbului în calitate de marfă, fie pe calea lucrării sau prelucrării.

2. Instrumentele toate sunt capital, fiindcă ele în calitate de bunuri agonisite au menirea de a servi în scopul producțiunii altor bunuri. Cu cât instrumentele sunt mai perfecte, cu atât mai mult înlesnesc și măresc succesul în producțiune. Dintre toate instrumentele, cele mai perfecte sunt mașinile.

Mașinile se deosebesc de unelte atât din punct de vedere tehnic, cât și economic.

* Din cursul de «Economie națională și politică» de prof. I. Socaciu.

Uneltele primesc forțe mișcătoare dela om, se mișcă direct și continuu prin om, sunt numai o întregire, o completare a membrilor corpului omenesc; ciocanul corăspunde pumnului închis, lingura pumnului deschis, cleștele la degete, ferăstrăul la dinți, etc. Succesul lor în producțiune depinde totdeauna de dexteritatea și forța de muncă a muncitorului.

Mașinile sunt aparate, cari puse în mișcare, lucră de sine, mânate sau mișcate de forțe externe naturale: de vreun animal, de apă, vânt, abur, gaz, benzină, electricitate etc.

Aplicarea mașinilor la producțiune însemnează o înlocuire a forței de muncă omenească, o eliberare a omului de munca mecanică obositoare, lăsându-i numai munca de lipsă spre a le supraveghea, cârmui și servi. Ele fiind mișcate și mânate de o forță mai mare, dau rezultate mai mari, lucră mai iute, mai întocmit și uniform, sporesc producțiunea în măsură mai mare și fac posibil a se produce și astfel de lucruri, cari fără de ele nu s'ar putea produce, sau nu în așa mare măsură. La aceste avantaje tehnice se asociază avantaje economice, cari derivă din raportul favorabil între costul producțiunii și produse. Cu ajutorul mașinilor se produce mult și ieftin, de unde urmează, că se înlesnește și îmbunătățește traiul, afară de aceasta se dă posibilitatea de a se scurta timpul de muncă și de a se mai îmbunătăți condițiile de muncă ale muncitorilor salariați, dacă aceștia știu și sunt în stare să-și apere interesul. Mașinile creiază și o nouă cerere de muncă prin aceea, că ele trebuiesc construite, reparate, alimentate, ceea ce necesitează aplicarea de mulți muncitori.

Ele urcă cererea de muncă și prin faptul, că devenind prețul mai ieftin în urma folosirii mașinilor, cererea de produse crește, ceea ce îndemna la o producțiune mai urcată și la mai multă muncă.

Mașinile însă au și unele urmări nefavorabile, și anume; ele lasă fără lucru și fără pâne — cel puțin pe un timp oarecare — pe acei muncitori, a căror muncă se înlocuește prin mașini.

Aceste urmări nefavorabile nu se delătură prin aceea, că de altă parte mașinile măresc trebuința de muncă.

Cererea de muncă creată de mașină se deosebește după felul și mărimea ei de munca, pe care o delătură, prin urmare nu urmează, ca acei muncitori, cari au fost delăturați prin mașini, să primească cererea nouă de muncă creată de mașini. Un căraș d. e. delăturat prin drumul de fier cu greu va ajunge mașinist, sau conducător la tren. Mașinile fac posibilă aplicarea de femei și copii la muncă și prin aceasta se concurează muncitorii ceilalți, etc.

3. Ca mijloc de întreținere în calitate de capital au de a se privi toate acele bunuri agonisite, cari au menirea de a nutri și susține în bunăstare forțele productive și peste tot de a conserva bunurile agonisite.

Felurile de capital.

Capitalul ca factor al producțiunii se deosebește în capital *fix* și capital *circulant* sau flotant.

Capitalul fix e acela, care cu o singură întrebuințare nu se consumă substanțial, ci se poate întrebuința la producțiune de mai multe ori tot sub aceeaș formă, care numai după întrebuințări repetite și mai îndelungate se nimicește întrând după valoare și părți alicvot în produsele, cari se produc cu ajutorul său. Deci capital fix sunt:

a) Toate uneltele, precum: plugul, sapa, mașini, ș. a.

b) Edificiile, ce se folosesc ca ateliere, magazine și ca locuri de scutire în contra influințelor stricicioase externe și în contra atacărilor nelegale, mai departe și acelea, pe cari proprietarul le închiriază, etc.;

c) Animale trăgătoare, de prăsilă și lapte.

d) Relațiuni de agonisire, precum patente, monopole, renumele unei firme, etc.

e) O parte însemnată a capitalului fix într'o țară sunt drumurile șoselate, căile ferate, canalurile, porturile, etc.

Moneta privită din punct de vedere național economic încă e capital fix, fiindcă mijlocește schimbul de repețitori, pe când ca mijloc de schimb din punct de vedere particular e capital circulant.

Capital circulant e acela, care numai odată se poate întrebuința la producțiune sau agonisire, deoarece prin o singură întrebuințare trece sau substanțial, sau după întreaga lui valoare în produsele dobândite prin mijlocirea lui. Așa d. e. e capital flotant:

a) În agronomie: sămânța, nutremântul pentru vitele trăgătoare, gunoiul de îngrășat, etc.

b) În industrie: materii prime și nu deplin fabricate, stofe auxiliare, cum e uleiul de uns mașinile, cărbunii pentru încălzitul mașinilor de vapori, etc.

c) În comerț: mărfurile.

d) Banii pe toate terenurile de agonisire, ca mijloc de schimb din punct de vedere particular.

Ambele feluri de capital se întregesc reciproc și de aceea, trebuie să se afle într'o proporție corăspunsătoare, pentru ca să se poată utiliza în mod corăspunsător. Dacă lipsesc, cărbunii și materiile brute, fabricile stau pe loc; iar dacă lipsesc, fabricile, materiile brute nu se pot prelucra și utiliza în mod corăspunsător.

Unii economiști mai fac și alte deosebiri, anume:

a) Capital de producțiune și capital de întrebuințare.

b) Capital material și immaterial.

c) Capital productiv și capital mort.

Diferite înțelesuri ale cuvântului „capital“.

Unii economiști înțeleg sub capital toată averea, care se folosește la producțiune sau agonisire, prin urmare și pământul; așa: Hermann, Mangold, Schäfle, Wagner, etc.; alții însă ținând cont de deosebirea între pământ și celelalte mijloace de producțiune, nu

iau pământul în conceptul capitalului, ci-l privesc ca un mijloc de producție deosebit de capital. Ca momente de deosebire între pământ și capital se numără :

1. Imprejurarea, că pământul e creat de natură, pe când celelalte părți de avere, cari se întrebunțează pentru a produce, sunt mai mult produse ale muncii omenești.

2. Pământul e ceva limitat, nu se mai poate înmulți, pe când celelalte bunuri produse și destinate pentru producție se pot înmulți în decursul timpului.

3. Acestea sunt limitate în durata lor, se uzează cu desăvârșire după un timp de folosire mai scurt sau mai lung; pământul însă ca bază a producției este de o durată nelimitată.

4. Acesta e dela natură immobil, acelea sunt mobile; iar întru cât sunt immobile, oamenii le-au făcut sau le fac să fie așa.

5. Folosirea pământului în scopul producției, depinde mai mult de momente naturale, decât a celorlalte mijloace de producție.

În fine pământul are mai mult sau mai puțin un caracter de monopol, care derivă din natura sa, din poziția sa, și pentru aceea produsul său «renta pământului» e supusă altor reguli deosebite de ale interesului după capital. Stând lucrul astfel ca să nu se facă confuzie e bine ca pământul să fie privit ca un mijloc de producție deosebit de capital.

O altă divergență în privința conceptului capital constă în aceea, că unii economiști A. Smith și J. B. Say pun în categoria capitalului și bunurile interne, precum sunt: aptitudinile personale, atât cele naturale, cât și cele câștigate și fac apoi deosebire între capitalul material și imaterial (intelectual, moral), pe când alții restrâng conceptul capitalului numai la bunurile materiale.

Mai departe privesc unii drept capital toată averea acumulată și destinată pentru folosire pe viitor fără să mai deosebească, că se folosește la producție sau pentru satisfacerea trebuințelor personale (Hermann, Cohn).

În fine în viața de toate zilele se înțelege sub capital banii, pe cari îi posedă cineva ori toată averea prețuită în bani.

A privi drept capital toată averea acumulată, sau banii, pe cari îi posedă cineva ori toată averea prețuită în bani, fără a face deosebire între aceea ce servește numai la trebuințele personale fără a produce și aceea ce se folosește la producție, este necorect, fiindcă se întunecă funcțiunea economică a capitalului, care este ca să contribuie la producțiunea sau agonisirea altor bunuri.

Intrucât singuraticile bunuri, cari constituiesc averea, sunt avere pentru consumațiune personală, sau pentru producție, adică capital, hotărește parte însușirea lor inherentă, parte modul întrebunțării lor.

Cele mai multe unelte și mașini sunt capital după natura lor, d. e. un ferestruu, o secure, o coasă, o mașină de treerat; pe când alte bunuri, d. e. o trăsură cu cai, o poate întrebunțâ posesorul sau numai ca să se preumble, sau o poate folosi la producție sau agonisire prin aceea, că în loc să se preumble cu ea transpoartă bunuri ori persoane pe plată, tot asemenea se poate întrebunțâ sau la producție sau pentru trebuințe și plăceri personale d. e. o grădină, o casă, material de încălzit, obiecte prețioase, etc.

Folosirea vreunui bun, averi sau părți de avere pentru trebuințe și plăceri personale se deosebește de folosirea la producție sau agonisire prin aceea, că cea dintâi se consumă fără să lase alte valori în urma ei, pe când la cea din urmă valoarea consumată trece în altă valoare nouă, va să zică nu se nimiceste fără ca să lase altă valoare în urma ei.

Precum între a produce sau a contribui la producție și între a agonisi este deosebire, așa e deosebire și între capital de producție și capital de agonisire. Intrucât cu ajutorul unui capital producem, el este capital de producție și întrucât agonisim, este capital de agonisire sau de câștig. Cu ajutorul capitalului se poate agonisi sau câștiga avere și fără a produce sau a contribui la producție. Într'un asemenea caz capitalul este numai, capital de agonisire. D. e. un birjar, care preumblă domni cu birja sa pe plată agonisește fără ca să contribuie la producție; dacă oamenii, pe cari îi preumblă nu produc în acel timp, ci își fac numai o plăcere. În cazul acesta birjarul n'a produs nimic, căci banii, pe cari îi capătă au fost produși deja și numai au trecut din punga mușterilor săi în punga sa. Birjarul și birja n'a funcționat ca capital de producție, ci numai ca capital de agonisire.

Prin producție se înmulțesc bunurile, utilitățile existente, crește nu numai averea producătorului, ci și averea națională, pe când prin agonisire se poate spori averea unui particular și fără ca să se înmulțească bunurile existente, așa, că bunuri, pe cari le posedă alții, trec în posesiunea sa după cum se vede din exemplul de mai sus. Deoarece producțiunea se ia din punct de vedere național economic sau social, capitalul de producție are caracter național economic sau social, cel de agonisire este pentru posesor în organizațiunea economică actuală capital de câștig sau de agonisire, chiar și atunci, când îl folosește spre a produce bunuri nouă, pe cari apoi le vinde pentru bani; va să zică prin aceea, că a produs sau contribuit la producțiunea național economică, a agonisit parale.

În înțeles tehnic tot capitalul, care contribuie la producție este productiv, în înțeles economic însă este numai acel capital productiv, care dă un prisos peste valoarea consumată din el la producție.

REVISTA FINANCIARA.

Situatiunea.

Sibiu, 21 August 1913.

Nici în săptămâna expirată nu s'a arătat în piața internațională de bani vre-o îmbunătățire mai de seamă a situației. În Berlin din contră cererile au continuat a fi mari și discontul privat s'a menținut la 5%; speranțele nutrite în unele cercuri financiare, că în timp apropiat va urmă o reducere a ratei oficiale de 6% dispar între astfel de împrejurări tot mai mult. Asemenea s'a menținut și în London discontul privat de $3\frac{13}{16}\%$, pe când banii de zi au cota $2\frac{3}{4}\%$. În Paris în fine cotează discontul privat $3\frac{3}{4}\%$, banii de zi $2\frac{1}{2}\%$.

În piața internă de bani situația este neschimbată; băncile mari continuă a stă în rezervă și cererile destul de considerabile provocate de campania de cereale și de mori, se satisfac în condiții destul de grele. Discontul privat a cota $5\frac{7}{8}\%$ pentru cambii vienez de prima bonitate; $6\frac{1}{10}\%$ pentru cambii budapestane de aceeași categorie și între $6\frac{1}{2}\%$ — $7\frac{1}{4}\%$ și mai bine pentru alt material.

Jurisdicțiune.

Obligat este adresatul să primească scrisoarea recomandată? Chestiunea aceasta a format adeseori obiect de discuție și păreri în general sunt divergente. Forurile judecătorești încă s'au ocupat adeseori cu chestiunea aceasta, care din punct de vedere juridic este rezolvată. Anume nimeni nu este obligat a primi un lucru, un obiect „necomandat“, deci nici o scrisoare.

Dupăce însă comunicarea prin scrisoare este una din număroasele forme, prin care se isprăvesc afaceri oficioase și particulare, — o scrisoare nu poate fi considerată simplă ca „necomandată“, cu atât mai puțin atunci, când este „recomandată“, de unde se poate deduce că conținutul ei este important și trebuie să ajungă necondiționat la cunoștința adresatului. Adresatul prin urmare este în drept a refuza scrisoarea recomandată, dar poartă la tot cazul răspunderea pentru refuzul său resp. consecuențele acestui act al său, întrucât cuprinsul scrisorii se referă la vr'o relație de drept. De ex. dacă cineva refuza a luă în primire o scrisoare, care conține o abzicere și trimitătorul poate documentă, că scrisoarea de fapt a conținut o abzicere, care s'a predat la timp pe poștă și adresatul n'a avut nici un motiv deosebit a refuza primirea scrisorii — atunci conținutul scrisorii are deplină validitate față de adresat.

*

Restricțiuni la semnarea firmei. Restricțiunea cuprinsă în statute, că nu fiecare membru al direcțiunii este îndreptățit la împreună-semnare a firmei stă în contradicție cu § 184 al Legii comerciale.

(Tabla reg. din Budapesta sub Nr. 183/913 dela 28 Ianuar 1913).

CRONICĂ.

„**Almanach financiar românesc**“. Organul guvernului „Budapesti Hirlap“ are informația, că din prilejul adunării generale din anul curent a „Astrei“ (!) va apărea un almanach financiar, care va face cunoscută activitatea băncilor românești din Ungaria în anul expirat!

„Budapesti Hirlap“, citează și câteva date statistice din almanach, pe baza cărora constatăm, că „almanachul „Astrei“, ce va apărea“ este „Anuarul băncilor noastre pe 1914“ apărut deja.

*

Valoarea părților de avere distruse prin războiul balcanic este evaluată, în o statistică engleză, la horrenda sumă de 250 milioane funți sterling, sau $6\frac{1}{4}$ miliarde Coroane.

*

România agricolă în 1912. Direcțiunea statistice generale din Ministerul agriculturii și domeniilor din București publică în ultimul număr al «Buletinului Statistic al României» tabelele relative la producțiunea agricolă în 1912. Din aceste tabele rezultă 1. că suprafața cultivată a României în 1912 a fost de 6.126,127 hectare, din cari: 5.182,424 hectare au fost cultivate cereale, 108,122 hectare plante oleaginoase și textile; 24,511 hectare plante industriale și diverse; 23,690 hectare plante potagere; 553,370 hectare plante furagere; 161,557 hectare plantațiuni diverse. 2. Producțiunea totală a cerealelor a fost de 84.581,169 hectolitri. 3. Valoarea brută a recoltelor din România în 1912 a fost de Lei 1,350.614,764 din cari: Lei 930,554,983 valoarea brută a cerealelor; Lei 150.000,000 paie de cereale; Lei 22.508,622 val. olea și textil; Lei 41.811,664 val. legum. și tuberc.; Lei 12.643,012 valoarea plantelor industriale; Lei 19.243,006 valoarea plantelor potagere; Lei 92.460,359 valoarea plantelor furagere; Lei 81.393,118 valoarea produselor plantațiilor diverse.

Valoarea brută a recoltelor din 1912 a fost cu Lei 45.535,186 inferioară celei din 1911, dar superioară celei din 1910 cu Lei 36.004,909.

BIBLIOGRAFIE.

A apărut în «*Biblioteca Băncilor Române*» ca Nr. 14: «*Problemele viitoare ale băncilor noastre*» de Ioan I. Lăpedatu, conferența ținută la adunarea generală a «Solidarității» dela 22 Iunie 1913 în Sebeșul săsesc. Sibiu: Tipografia Poporului. Prețul 50 fil. Se poate procură prin Administrația «Revistei Economice».

SUMAR.

La chestiunea Băncilor populare și a cooperativelor sătești. — În favorul funcționarilor noștri de bancă. — **Bancherul din provincie.** — **Contabilitate.** — **Capitalul.** — *Revista financiară*: Situațiunea. *Jurisdicțiune*: Obligat este adresatul să primească scrisoarea recomandată? Restricțiuni la semnarea firmei. — *Cronică*: Valoarea părților de avere distruse prin războiul balcanic, «Almanach financiar românesc», România agricolă în 1912. — *Bibliografie*: «Biblioteca Băncilor Române», «Problemele viitoare ale băncilor noastre».